

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

Список використаної літератури

1. Кучинська О. П., Циганюк Ю. В. Проблемні питання правового регулювання участі адвоката у кримінальному провадженні для надання професійної правової допомоги учасникам таких проваджень. *Юридичний науковий вісник*. 2024. № 2. С. 45–53.
2. Коваль А. М. Проблемні питання дотримання професійної етики адвокатом у кримінальному провадженні. *Вісник Київського міжнародного університету*. Серія: Юридичні науки. 2016. № 2. С. 51–56. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/download/556/500>.
3. Гофельд Г. С. Проблеми професійної етики адвоката у мережі Інтернет. Етика правника: тези доповідей та повідомлень учасників круглого столу / за заг. ред. Т. Б. Вільчик. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 322 с. С. 119–121. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2020/Etyka_pravm-2021.pdf.
4. Романова А. Етичні норми у адвокатській діяльності. *Науковий вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2022. № 2 (34). С. 51–56. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/nov/28965/10.pdf>.
5. Заборовський В. В., Фрідманський Р. М. Відповідальність суб'єктів звернення та адвоката в аспекті реалізації права на адвокатський запит. *Вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2021. Випуск 65. С. 342–347. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/10/64.pdf>.
6. Антонюк С. Суд і адвокат в Україні: реалії сьогодення та проблеми етики взаємовідносин. *Path of Science*. 2019. Vol. 5. No 7. С. 1001–1014. URL: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/download/635/644>.
7. Волошина Л. О. Поняття та види юридичної відповідальності адвоката. *Вісник Київського міжнародного університету*. Серія: Юридичні науки. 2022. № 2. С. 84–89.

Тодорич І. В.

аспірантка кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародного гуманітарного університету, адвокатка

МОДЕРНІЗАЦІЯ ДЕОНТОЛОГІЧНИХ ТА ЕТИЧНИХ ВИМОГ ДО АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРИЗМІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Цифрова трансформація суспільства створює нові виклики та можливості для адвокатської діяльності, актуалізуючи потребу в переосмисленні традиційних деонтологічних стандартів і етичних норм професії. В умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, впровадження електронного правосуддя та цифрові-

зації державних послуг виникає необхідність адаптації професійних стандартів адвокатської етики до нових реалій цифрового суспільства.

Деонтологічні засади адвокатської діяльності мають глибоке історичне коріння. За визначенням С. Компанейцева, вони являють собою систему принципів і норм, спрямованих на забезпечення належної професійної поведінки адвокатів при захисті інтересів особи [1, с. 46]. В Україні деонтологічні стандарти регламентуються Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Правилами адвокатської етики [2; 3].

Фундаментальне значення для розвитку деонтологічних стандартів адвокатури має Рекомендація № R (2000) 21 Комітету Міністрів Ради Європи щодо свободи здійснення адвокатської діяльності, яка визначає ключові принципи незалежності адвокатської професії, конфіденційності відносин між адвокатом і клієнтом, а також етичні стандарти професійної поведінки [4]. Основні положення про роль адвокатів, прийняті VIII Конгресом ООН у 1990 році, встановлюють, що адвокати повинні постійно дбати про честь і гідність своєї професії та здійснювати діяльність відповідно до визнаних професійних стандартів [5].

Цифровізація породжує низку етичних викликів. За даними Міністерства цифрової трансформації України, станом на 2023 рік 40,4 % населення мають рівень цифрових навичок нижче базового, що створює бар'єри для доступу до правової допомоги [6]. Використання цифрових платформ актуалізує питання конфіденційності та захисту персональних даних клієнтів, а впровадження штучного інтелекту потребує переосмислення меж професійної відповідальності адвоката.

Європейський Союз активно працює над створенням уніфікованих стандартів цифрової трансформації. Рішення (ЄС) 2022/2481 від 14 грудня 2022 року визначає, що шлях ЄС до цифрової трансформації має охоплювати цифровий суверенітет, повагу до основних прав, верховенство права та демократії [7]. Декларація про європейські цифрові права та принципи проголошує, що кожен повинен мати доступ до технологій та право на освіту впродовж усього життя [8].

У контексті цифрової трансформації ключового значення набуває цифрова грамотність адвокатів. Цифрова компетентність адвоката має включати: технічні навички роботи з електронними судовими системами (ЄСІТС); уміння забезпечувати конфіденційність електронних комунікацій; здатність використовувати цифрові інструменти правового аналізу; навички роботи з електронними доказами; розуміння етичних меж використання штучного інтелекту [9].

Принцип конфіденційності традиційно є наріжним каменем адвокатської етики. Проте в цифрову епоху забезпечення адвокатської

таємниці набуває нових вимірів. Стаття 22 Правил адвокатської етики встановлює обов'язок зберігати адвокатську таємницю, що охоплює будь-яку інформацію про клієнта [3]. В умовах цифровізації деонтологічні стандарти мають включати обов'язок застосовувати належні технічні та організаційні заходи для захисту персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» та Європейських стандартів GDPR [10; 11].

Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту створює нові етичні дилеми. Регламент (ЄС) 2024/1689 від 13 червня 2024 року про штучний інтелект встановлює перші у світі комплексні правила використання ШІ, включаючи вимоги до систем високого ризику [12]. Для адвокатської практики використання ШІ має відповідати таким принципам: прозорість — клієнт має бути проінформований про використання ШІ; залишення остаточного рішення за адвокатом; відповідальність адвоката за результати; недопущення дискримінації через упередженість алгоритмів; захист конфіденційності даних клієнта.

Цифровізація створила нові можливості для реклами адвокатських послуг. Правила адвокатської етики не забороняють адвокату рекламувати свою діяльність, проте така реклама має бути сумісною з незалежністю, гідністю, честю і добропорядністю адвоката [3]. У цифровому середовищі адвокати мають утримуватися від: агресивних форм онлайн-реклами; гарантування конкретного результату; публікації конфіденційної інформації про справи клієнтів; негативних висловлювань про колег або судову систему; неправдивої інформації про свою освіту та досвід.

Впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) та можливості проведення судових засідань у режимі відеоконференції створили нові етичні виміри адвокатської діяльності [13]. Під час участі в онлайн-засіданнях адвокат зобов'язаний: забезпечити належну якість відео- та аудіозв'язку; знаходитися в належному приміщенні; дотримуватися дрес-коду та правил поведінки в суді; гарантувати конфіденційність; не здійснювати несанкціонованого запису засідання.

Особливої уваги потребує питання кваліфікованого електронного підпису як інструменту засвідчення автентичності процесуальних документів відповідно до Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [14]. Адвокат несе особисту відповідальність за збереження кваліфікованого електронного підпису та недопущення його використання іншими особами.

Цифрова трансформація суспільства вимагає системної модернізації деонтологічних і етичних стандартів адвокатської діяльності. Традиційні принципи адвокатської етики залишаються ак-

туальними, проте потребують нового тлумачення та доповнення специфічними вимогами, пов'язаними з використанням цифрових технологій. Впровадження запропонованих стандартів сприятиме підвищенню якості правової допомоги, захисту прав клієнтів у цифровому середовищі та збереженню високого авторитету адвокатської професії в умовах цифрової трансформації українського суспільства.

Список використаної літератури

1. Компанейцев С. В. Деонтологічні засади діяльності адвокатів в Україні: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.10. Київ, 2013. 221 с.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
3. Правила адвокатської етики: рішення Звітно-виборного з'їзду адвокатів України від 09.06.2017 р. (зі змінами, затвердженими З'їздом адвокатів України від 15 лютого 2019 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
4. Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи № R (2000) 21 щодо свободи здійснення адвокатської діяльності від 25.10.2000. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU00302>
5. Основні положення про роль адвокатів, прийняті VIII Конгресом ООН (1990). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835
6. Міністерство цифрової трансформації України. Дослідження цифрової грамотності в Україні (2023). URL: <https://osvita.diiia.gov.ua>
7. Decision (EU) 2022/2481 of 14 December 2022 establishing the Digital Decade Policy Programme 2030. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D2481>
8. Declaration on European Digital Rights and Principles (2022). URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023C0123\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023C0123(01))
9. 2030 Digital Compass: The European Way for the Digital Decade. COM(2021) 118 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0118>
10. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
11. Regulation (EU) 2016/679 (General Data Protection Regulation). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>
12. Regulation (EU) 2024/1689 on artificial intelligence (AI Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689>
13. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>

14. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>

Науковий керівник: доцент кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету, доктор юридичних наук, доцент *Тицька Яна Олександрівна*

Басюк Ю. М.

аспірант кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АДВОКАТСЬКА ЕТИКА: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

Адвокатська професія в Україні знайшла своє визнання. Адвокат в Україні — це незалежний фахівець у галузі права, який надає правничу допомогу тим особам, які об'єктивно не можуть самі собі зарадити, а також в інших випадках, коли участь адвоката у судовому процесі є обов'язковою. Незважаючи на різноманітні інституційні проблеми, адвокатура України залишається однією з найстійкіших опор громадянського суспільства та демократичної держави.

Немалим чином таким своїм становищем адвокатура України завдячує адвокатській етиці. Адвокатська етика в Україні врегульована на досить високому рівні. Насамперед, це пояснюється тим фактом, що питання формування і впровадження норм адвокатської етики сьогодні належать до виключної компетенції органів адвокатського самоврядування. Такими повноваженнями може вирізнятися адвокатура не кожної європейської держави.

Необхідно підкреслити прогресивність адвокатської етики в Україні. Так, процес розроблення етичних правил адвокатської діяльності незалежної України розпочався насправді ще до офіційного проголошення відновлення незалежності Української держави. Першоосновою сучасних Правил адвокатської етики справедливо можна вважати установчий з'їзд Співки адвокатів України, який відбувся 29.09.1990. Одним із завдань Співки адвокатів України було розроблення та поширення норм адвокатської етики, адже Україна завжди тяжіла до європейських цінностей, що пояснюється бурхливим та стрімким розвитком української державності.

Хоча, незважаючи на таку прагматичність адвокатської спільноти, перші правила адвокатської етики були розроблені лише з плином років. Так, 01.10.1999 Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури

Юрченко Я. М.

Психологічна підтримка адвокатів у період війни: новий
напрямок адвокатського самоврядування 375

Секція 4
ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА
ТА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА

Кузьменко С. Є.

Адвокатура як покликання 380

Макаренко О. Ю., Морозов Є. Є.

Використання оціночних суджень адвокатом як підстава
притягнення його до дисциплінарної відповідальності 381

Глушкова Д. В.

Професійна етика адвоката в цифрову епоху: питання
комунікації та конфіденційності 385

Чекмарьова Л. Ю.

Етичні та психологічні особливості комунікаційної діяльності
адвоката в суді 387

Нестерчук Л. П.

Чесність та добропорядна репутація як один з основних
принципів адвокатської етики 390

Тимошенко М. В.

Деякі аспекти професійної етики та юридичної
відповідальності адвоката 394

Тодорич І. В.

Модернізація деонтологічних та етичних вимог
до адвокатської діяльності у призмі цифрової трансформації
сучасного суспільства 396

Басюк Ю. М.

Адвокатська етика: особливості розвитку 400

Чорний М. М.

Значення рішення ЄСПЛ у справі «Чеферин проти Словенії»
в аспекті врегулювання взаємовідносин адвоката та прокурора
у судовому процесі 404

Айткулова А. Р.

Етика адвоката в епоху соціальних мереж: межа
між саморекламою та порушенням стандартів 407